Ч. 65. Чернівцї, четвер дня 21. марта (2. квітня) 1896. Рочник XII.

ПЕРЕДПЛАТА
на „Буковину" виносить на цїлий рік 10 зр. — кр. на чверть року 2 „ 50 „ місячно . . . . 1 „ — „ для заграницї 20 рублїв або 40 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ
щодня кромі недїль і руских сьвят о год. 5. по пол.
Редакция і Адмінїстрация „Буковини" находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)
Оголошеня приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надіесланім" по 10 кр. від стрічки.

Полїтика реальна.

VIII.

(Чи можна говорити про полїтику засад там, де нема жадних засад?)

Скажіть же тепер по правдї, чи загал нашого народу прийшов вже до сьвідомости своєї народности, чи уміє він собі здати справу, куда має стреміти нарід сам про себе, чи знає він, чого єму хотїти, чого бажати, яка єго мета? Але лишім нарід, а возьмім лиш єго інтеллїґентну клясу і скажім тепер по правдї, чи можна про тоту нашу інтеллїґенцию сказати, що вона здала собі справу про тоті питаня, чи можна казати, що вона вже становить *суспільність* т. зн. *таку громаду людий, що задля однакових цїлий чинить одну духову одиницю і сьвідома тої єдности?* — Відповідь мусить бути: нї, і ще раз нї. Одна частина руской інтеллїґенциї рішає — та се зрештою зовсїм не певно, чи можна ужити тут слова „рішає", бо се, що можна добачити, скорше подобає на обяв якихось інстиктів, нїж на вплив працї розсудку і ума — тоті питаня так, друга инакше, трета знов инакше і т. д. Ми маємо москвофілів а властиво Москалїв, маємо таких народовцїв, що у них і москвофіли Русини, маємо народовцїв більше або меньше ясних націоналів, маємо народовцїв радикалів і з більше космополїтичною закраскою. Але сей виказ зовсїм не вичерпує того, що ми властиво маємо. Пустіть ся Ви в дорогу від одного інтеллїґентного Русина до другого, зійдїть так усю Галичину і Буковину, кождому ставляючи тоті питаня і всюди записуючи докладно відповіди, розробіть відтак весь зібраний таким чином материял як найдокладнїйше, а тодї безпечно мороз вам піде від ніг до голови від тих „засад", які Вам прийде ся зазначати, тодї покаже ся Вам, що в найбільшої части інтеллїґенциї слово „Русин" без найменьшого змісту, слово порожне, або що з ним лучать ся такі „засади", яких відтак і сьвічкою в друге не подибleш; тодї покаже ся Вам, що є у нас хиба одиницї, котрі на тепер становлять всю руску суспільність, суспільности-ж в повнім того слова значіню ще нема. У Русинів отже в тім зглядї (національним) нема ще вироблених засад.

Що ми цїлком в праві твердити таке, доказом того всякі невдалі проби „консолїдациї", доказом того всякі „єдєлки" народовцїв і радикалів з москвофілами. Та не лиш ми таке кажемо. Ось і др. Франко в звістній своїй статї в часописи die Zeit (гл. „Буковину" з прошлого року ч. 120 сл.) каже: „Ба, навіть само понятє про істоту руской народности, про єї самостійність в відношеню до польской і російской, про єї границї, про єї услівя цивілїзацийні і єї будуччину — не перестало бути предметом суперечок, доґмою, в котру одні вірять, а другі не вірять, тезою, котру одні підпирають, а другі збивають ріжними арґументами". Ба, се відбилось навіть на самім дрі Франкови, скажемо ми, бо-ж і він, той самий Франко, що є визначним *руским* лїтератом і доктором *словяньскої* фільольоґії, недавно тому у Львівскому ратуши твердив, що такі питаня має нам що йно наука рішити.

Задля того то у нас буває таке, що з ноторичними зрадниками народними, з наймитами московскими, наймленими саме на те, аби нас нищити, засїдають народовцї при спільнім столї до нарад над справами *народними*! Чи се засада?

Буває таке, що людий тїлом і душею відданих справі народній, котрі зложили на се докази своєю довголїтною невсипущою працею, народовцї уважають зрадниками народними лиш задля того, що тоті люди після свого найщирійшого переконаня не можуть в даній хвили пристати на тактику опозицийну! Чи се засада?

Та, Господи! Чого у нас не буває?... А чому те все буває? — Бо нема виробленої національної засади!

Коли у нас взагалї нема ясних і певних національних засад, то у народовцїв-опозиціонїстів вони ще темнїйші і хиткійші нїж у народовцїв опортунїстів. Возьміть лишень становище їх в справі правописній, в справі мови (Романчук писав свого часу, що москвофіли пишуть також по руски, хоть кепско, але таки по руски!), возьміть їх становище що до москвофілів — то становище їх є властивим каменем преткновенія межи обома фракциями народовецкими, а признаєте нашим словам рацию.

Треба зазначити, що у народовцїв давнїйше, коли вони не виступили ще яко партия полїтична, засада національна була далеко яснїйша. Тодї у народовцїв неможливі були „єдєлки" з москвофілами, москвофілів уважало ся завзятими ворогами народности руской. Радикали, що спершу поводували ся більше космополїтичними інтернаціональними засадами, своїм окликом „народність се проста форма" внесли розклад поміж народовцїв і завинили, що тота засада затемнила ся. Радикали своєю злукою з москвофілами, коли ходило о то, аби поборювати „нову еру", своєю злукою з иньшими радикальними елементами (польскими і жидівскими) внесли деморалїзацию в табор народовцїв і одна часть народовцїв, іменно опозиціонїсти, перестала за прикладом радикалів уважати тоту засаду за найвисшу засаду, перестала класти на тоту засаду найбільшу вагу.

Так отже саме у опозиціонїстів, у тих народовцїв, що придержують ся нїби то полїтики засад, нема, як ми се показали, як зрештою і радикали се признають, ясної національної засади. Можна-ж тут говорити про полїтику засад?

Ще гірше стоїть справа, коли в нашій суспільности станем глядїти за *полїтичними* засадами. Які-ж то полїтичні засади визнає автор „Нашої бездїльности народної", визнають наші опозиціонїсти? Є в Европі партиї з консервативними полїтичними засадами, з лїберальними, социяльно — демократичними засадами. Ті засади мають декуди ріжні відтїнки. І так до консерватизму примішує ся клерикалїзм, федералїзм, до лїбералїзму централїзм, „суспільники" бувають християньскі і інтернаціональні і безконфесийні. До котрих же засад признають ся опозиціонїсти? Доси властиво сего нїде не сказано і не може бути сказано, бо знов таки у Русинів і полїтичних засад Біг дасть. Якже-ж можна говорити про полїтику засад без засад?

Що нового в сьвітї?

Посли до *австрийскої* ради державної роз'їхали ся минувшої пятницї домів на великодні сьвята. Послїдна сесия тривала від 15-го лютого с. р. Коли розглянемо се, що парлямент за той досить короткий час полагодив, то треба передовсїм назвати: буджет державний на 1896 р., закон для акушерок, уставу о продажи на рати, уставу о позичках мелїорацийних, уставу о льокальній зелїзници Ходорів-Підвисоке, уставу о відписуваню податку домово-чиншового і т. и. Треба признати, що праця була досить видатна. До того треба додати працї поодиноких комісий, головно комісиї буджетової і для виборчої реформи.

Отже як стоїть найважнїйша тепер в Австриї справа реформи виборчої? Коли правительство внесло в парляментї свій заповіджений проект, зазначив президент мінїстрів, що уважає проект одноцїльним, значить, правительство не може згодити ся на засадничі зміни або поправ-

ки, а парлямент має вибір: або приняти цілий проект, або відкинути єго. Що спонукало правительство до такого недвозначного заявленя? На се дасть нам найліпшу відповідь істория реформи виборчої в Австриї, єї видвигнене ґр. Таффом, єї засиїчене за часів коаліцийного міністерства і безнерестанні жаданя упосліджених верств Долитавщини. Правительство працювало дуже довго над теперішним проектом і уважає здобуток тої праці найвідповіднїйшим до теперішних обставин. Коли-ж хто спитає, чи держало ся правительство свого безоглядного заявленя, то на се можна відповісти: так і нї. Оно не згодило ся на жадні засадничі зміни, характер проекту остав ся незмінений; але на деякі поправки пристало і їх ухвалено. Найважнїйшими поправками є признане виборчого права челяди, що жиє на спільнім господарстві зі службодавцем і заведене безпосередних виборів з округа міста Кракова з належачими до него судовими округами; прочі поправки вже меньшої ваги. В такім зміненім виді прийде по великодних съвятах реформа виборча перед парлямент. Яка жде єї будуччина, се після теперішних обставин не тяжко відгадати. Ліберальна лївиця, клюб Гогенварта і „коло польске" буде безперечно голосувати за проектом. А що на те Молодочехи? В молодоческім клюбі вже від довшого часу зазначили ся два напрями, один умірковапий, більше прихильний правительству, а другий опозицийний, радикальний. До сеї послїдної відтїни належить сїм послів, між ними Бжезновский, Рашін, Сокол, Слявик і Пуркгардт: велику перевагу в клюбі мають умірковані елементи, на котрих чолї стоять пос. Айм, Герольд, Сляма і Кайцль. Сї два напрями зазначили ся також в рішеню молодоческого клюбу що-до реформи виборчої. Рішено іменно жадати безпосередного тайного голосованя; коли-ж жадане нерепаде, голосувати за параґрафами, котрі розширюють виборче право, а при третїм читаню віддати голоси за правительственним проектом. Так отже Молодочехи будуть в сїй найважнїйшій справі піддержувати правительство, бо бачуть в проекті все таки великий поступ наперед. З сего рішеня незадоволені радикальні посли молодоческі і тому мали они рішити ся виступити з клюбу. Ся поголоска потребує однак ще потвердженя. Рішене молодоческого клюбу означає безперечно великий успіх теперішного правительства, котре разом з голосами молодоческими осягне $^2/_3$ всїх голосів в парляментї. Руский клюб ще не мав наради над реформою виборчою і тепер годї сказати, які жаданя будуть рускі посли ставляти до правительства; але вже з знаної промови пос. Барвіньского можна висновати, що Русини будуть домагати ся як найбільшого розширеня виборчого права.

Справа угоди австро-угорскої поступає повільно наперед. Минувшого тижня вели ся у Відни дальші наради. Результат тих нарад держуть в тайнї, але появили ся поголоски, що оба правительства, австрийске і угорске, вже погодили ся у всїх точках. Ся поголоска ще завчасна; правдою здає ся лише то, що прийшло до засадничої згоди в справі митового і торговельного союза. Однак треба признати, що роздразнене, яке панувало задля спільних видатків, тепер вже по части уступило, а вибрані т. зв. депутациї оплат працюють над своїми еляборатами. Молодоческі часописи донесли, що австрийска депутация оплат рішила домагатись від Угорщини 42 проц. спільних видатків, а знов віденьскі часописи доносять, що лише 37 процентів. Як би нї було, підвисшене квоти, котру Угорщина доси платила, наступить певно і таким чином сповнить австрийске правительство горяче бажане своїх підданих.

В Пештї, столици Угорщини, відбула ся сими днями скликана угорским президентом міністрів бар. Банфім конференция Сербів. На нїй вели ся наради над орґанїзацією сербской церкви і усталене неуправильнених доси відносин. Обговорено всякі трудности, які ставлять ся полагодженю прикрих відносин, а їх може усунути правительство на жадане церковного конґресу. Отже рішено домагати ся такого конґресу.

Італія вже успокоїла ся по страшній невдачі в Африцї. Ми попередного разу піднесли, що новий кабінет Рудінї не думає вести політики експанзивної, отже буде старати ся під можливими услівями помирити ся. Дуже прикре положене Італїянців в Африцї поліпшило ся через акцию Анґлії в Єгиптї. Хоч отже італїяньске правительство готове до всїх уступств, які дадуть ся лише погодити з честию і повагою Італії, оно все таки не думає піддавати ся і зажадало в парляментї 140 мілїонів франків для евентуального дальшого веденя війни. Великою більшостю голосів ухвалив італїяньский парлямент той кредит і опісля відрочив ся до 28-го квітня. Радикали робили крики і скандали, котрі остаточно скінчили ся поединком між міністром війни Рікоттім а депутованим Барзілеи, при чім сей послїдний був тяжко ранений в лице.

Французске правительство радикальне „побідило" в справі проґресивного податку особистого. Як нашим читателям звістно, вибрав французкий парлямент до комісиї для того проекту майже самих противників того проекту. Противником проґресивного податку стала цїла буржоазия, бо побоює ся, що по введеню того податку змінить ся значно сила социялїстів. Правительство заявило, що ставить в сїй справі навіть питане о вотум довіря, значить, коли проект упав би, то з ним упало би цїле міністерство Буржоа. На тепер годї у Франциї сподївати ся радикальнїйшого міністерства, тож радикали всїми силами старали ся удержати своє міністерство при кермі. Депутований Берто поставив в парляментї резолюцию, котра признає в засадї користність прогресивного податку особистого; сю резолюцию приняла палата більшостю 7 голосів — для правительства досить мізерний успіх. Однак уратовано міністерство, котре хоче остати ся при кермі до нових виборів, що мають приспорити правительству значну більшість в парляментї. Між тим настала в міністерстві мала зміна: міністер заграничних справ Бертельо подав ся з родинних взглядів в димісию, а єго ресорт перебрав президент міністрів Буржоа, а міністром внутрішних справ став Саріен. Хоч правда, що Бертельо вже передше носив ся з гадкою подати ся в димісию з родинних взглядів, однак не без того, аби на рішучий крок не вплинуло єго становище супроти акциї Анґлії в Єгиптї.

Як звістно, хоче Анґлія вислати против Дервішів, котрі загрожують єї становище в Єгиптї, воєнну силу. В тій цїли зажадала Анґлія від міжнародної комісиї позволеня, для тої акциї ужити резервові фонди Єгипту. Тридержавний союз згодив ся, лише Франция і Росия тому спротивили ся. У французскім сенатї заявив б. міністер Бертельо, що до рішеня сеї справи треба згоди всїх членів міжнародної комісиї, а тимчасом виказало ся, що до того треба лише більшости, котра дїйстно заявила ся за проектом. Коли в дотичній комісиї запало таке рішене, вийшли з салї заступники Франциї і Росиї і кажуть тепер, що то рішене не правне, бо запало в їх неприсутности. Се певно, що Анґлії розходить ся не лише о придушене повстанців-Дервішів, але також о поміч Італїянцім против Абесинців. Зрештою побоюють ся Франция і Росия, що Анґлія сею акциєю скріпить своє становище в Єгиптї, а се їм не в смак. Справа вправдї ще не полагоджена, однак нема сумнїву, що після істнуючого закону Анґлія має право ужити резервові фонди Єгипту. Та не лише одну війну з Дервішами прийде ся Анґлії вести, — на полудни Африки зворохобили ся мешканцї краю Метабеле, і Анґлія мусить якусь часть свого війска вислати також туди. Але там не буде великих трудностий, бо повстанцї слабосильні.

Болгарский князь Фердинанд бавить тепер в Царгородї, де складав свому панови, султанови, подяку за узнане князя. В сьвітлий понедїлок виїде князь до Петербурга. Як з Болгариї доносять, населене вже не так дуже тїшить ся переходом кн. Бориса на православіє і узнанем кн. Фердинанда, бо добачає в тім тепер подвійну залежність князя, від султана і від російского царя. Зрештою навіть спосіб принятя князя в Царгородї не конче сподобав ся Болгарам.

Також сербский король Александер виїхав, але до Грециї. Кажуть, що він виїхав, аби заручити ся з донькою грецкого короля, то знов, що подорож має чисто полїтичні цїли. На се послїдне вказує іменно та обставина, що королеви товаришать президент міністрів і міністер війни. Окружене молодого 20-лїтного короля старає ся всякими средствами віддучити его від его матери Наталії, котра хоче, щоби єї син піддавав ся цїлковито єї волї. Тому радістно витають сю подорож свого короля, надїючись, що она вплине користно на більше самостійне поступоване Александра. В Атенах будуть мабуть обговорювати ся справи македоньскі, котрі доси ще не полагоджені цїлковито.

НОВИНКИ.

Чернївцї, дня 1. квітня 1896.

Іменоване. В послїднїм числї зайшли немилі помилки в новинцї „іменоване". Там має бути: Сторожинецкий староста Николай Бальмош іменований правительственним совітником, а комісар в Кіцмани Іван Богосевич правительственним секретарем.

Відзначене. Інструктор огневої сторожи в Городку Гнат Зволиньский одержав за уратоване житя двоїм людям срібний хрест заслуги.

Витаючи о. В. Репту підчас єго присяги, о котрій ми вчера писали, впреосьв. митрополит Чуперкович мав до него промову, в котрій між иньшим сказав: „Ведене нашого так важного і тяжкого становища може лише тодї принести хосен, коли ми оба разом будемо йти одною дорогою і Ви будете держати ся моеї девізи. А моя девіза то християньска любов до кождого. Она доведе нас до доброго дїла, до довіря, згоди і єдности, до взаїмного порозуміня, і тим улекшить нам сповняти наш уряд. В тім намірі я жертвую Вам свою приязнь і своє довіре і прошу Вас, зі мною згідно працювати у винограді Христовім, але працювати радо і совістно, щоби нам удало ся при помочи Божій завести в архідіецезиї нову щасливу еру, в котрій могло би розвивати ся і дозріти не лиш дочасне, але й вічне благо наших гр. пр. вірних так руской як і румуньской народности". Давнїйше, за пок. Моряря Андрієвича в величавій резиденциї черновецкій знали лише „один нарід з двома язиками", з котрих один язик засуджено там на мовчане, щоби лише всюди було чути другий. Впреосьв. митрополит заповідає нові лїпші часи для Русинів. З великою тугою ждемо на них.

В справі памятника на могилї Ів. Котляревского доносять Полт. Губ Вѣдомости, що новий памятник виготовляє ся на кошти полтавского губерньского земства в табуриценьскій робітни Певного (в олександрівскім повітї херсоньскої ґуб.) з ґраніту після моделю артистів Полтавців, Позена і Волкова, і буде поставлений небавом на староміскім кладовищи полтавскім.

Рускі державні стипендиї по 105 зр. річно одержали у Львові слух. прав Михайло Лїськевич, Іван Лотоцкий і Володимир Загайкевич і слух. фіт. Іван Білик.

Податок на нежонатих. На нежонатих? Чи справдї думають наложити податок на старих кавалерів? Такі питаня завдасть собі певно кождий, скоро почне читати сю новинку. Так есть! Фільозоф німецкий Е. фон Гартман радить цїлком поважно наложити податок на нежонатих. Недавно видав він книжку п. з. Tagesfragen і там між иньшим говорить про питане жіноче. Се питане властиво треба би назвати лише питанем паненьским, бо вже коли котра панна стане жінкою, то для неї „жіночого питаня" нема; а єсть оно лише для паннів, старших і молодших, гарних і поганих, розумних і нерозумних, бо в нинїшних часах не виходять замуж не лише погані та дурні, але й гарні та розумні. Гартман обстає за тим, щоби таким нещасним не боронити добивати ся „становища", хоч они — каже — дуже скоро приходять до пересьвідченя, що не лише стародївоча бездількість буває скучна, але й всї становища мають також свої

скучні прикмети. Але таки, каже, суспільність повинна дбати передовсїм о то, щоби дївчата виходили замуж і сповняли свою природну задачу. В тій цїли — радить фільозоф — треба наложити грубий податок на всїх кавалерів, що не хотять женити ся, хоч могли би, так щоби їм надоїло раз платити податки на пенсиї для незнаних дївчат і щоби женили ся. Гартман радить се зовсїм поважно. Треба-ж знати, що думка его не нова; податок на кавалерів заведено вже в декотрих державах північної Америки, а тепер правительство Франциї заводить такий податок у себе з причини зменшеня населеня в державі. Отже злобний податок старокавалерский готов небавом прийти і до Австриї, тим більше, що всї правительства на нїчо так не лакомі, як на нові податки...

Така новина певно буде не всмак старим кавалерам. Нежонаті урядники скажуть: „Не досить, що мусимо платити 3 процент від доходів на чужі вдови і сироти, а ще кавалерского податку їм треба. Але волимо платити податок як женити ся“. Такі завзяті бувають кавалери, і то тепер, коли і фільозоф Гартман і якісь Французи доказують, як на долони, що до весїля зовсїм не потрібно цомантичної, старосьвітскої любови, бо она приходить сама по весїлю, а впрочім і без неї можна жити зовсїм спокійно, чесно і порядно. В розмовах можна нераз почути жарти, що рівноправність мужчин і женщи треба довести так далеко, щоби оба поли мали і рівні обовязки, т. є. щоби панни служили також у войску, а за те могли осьвідчати ся також мужчинам, коли собі котрого вподобають. Мужчини, хоч які тверді, але ще не знають гарбузів давати, і будуть тодї женити ся так, що вся справа паненьска щезне зі сьвіта.

Чортик друкарский, з котрим тілько клопоту мають редакциї ґазет, вирабляє очивидно ще більші збитки духовним особам. Припадково переглядаючи шематизм львівскої архідієцезиї за рік 1895, найшли ми там прекрасні похибки, з котрих тілько сьміяти ся. А есть їх цїла купа. Подаємо з них кільканайцять для забави читателїв.

На сторонї X: О. Т. Лїсевич декан косівский і парох в Кутах старих роджений 1892, ординований 1856 р...

На ст. 3. о. В. Федорович в Золочівцї родж. 1825, орд 1951. року.

На ст. 13. о. Білиньский зі Стрілиск род. 1766, а орд. 1891 р. (отже мав 125 лїт, як ординував ся).

На ст. 25. о. І Леонтович із Шнирова род. 1835, орд. 1962 р...

На ст. 27. о. Йосиф Красицкий з Дернова род. 1860, орд. 1890; син его Роман родив ся так само 1860 р. а орд. 1890 р.

На ст. 28. о. Ів. Бардин з Ланів род. 1762 р.. орд. 1888 (мав тодї 126 лїт)...

На ст. 30. о. Ів. Мазановский з Руди, род. 1825 р., орд. 1654 р. (171 лїт перед уродженем).

На ст. 39. о. Вол. Харлампович з Завидович род. 1940 р., орд. 1862 р.

На ст. 41. о. Мих. Яцкевич род. 1867 р. орд. 1842 р.

На стор. 43. в Дубравцї, деканата журавеньского патрон Ант. Скшиньский род. 1845, ординований (sic!) 1874 р.; парох Тома Березовский так само... Ще того не бувало, аби ґрафів ординували.

На ст. 57. о. Ів. Рейтаровский з Лубянки виж. род. 1866 р., орд. 1994...

На ст. 56. о, К. Жуковский з Кошляків род. 1914 , орд. 1843...

На ст. 62. о. І. Глодзиньский з Кабаровець род. 1762 р. орд. 1887 р.

На ст. 65. о. Ів. Сподарик з Ярославич, менше більше ровесник сьв. Володимира, род. 1035 р., орд. 1874 р.

На ст. 70. о. Теодор Кузьмів з Скваряви род. 1869 р., орд. 1694 р.

На ст. 98. о. Т. Дуткевич з Цїшок род. 1846 р., орд. 1970 р.

На ст. 147. о. Еп. Роздольский з Золотників род. 2867 р. (horrendum!), орд. 1861 р.

На ст. 152 о. Мих. Форись з Волї Гологірки род. 1802, орд. 1886.

На ст. 111 довідуємось, що в Коростовичах нема жадного пароха; мабуть патронка Текля Вояковска есть там парохом, або цїле село есть безконфесийне...

Отсе кілька взірцїв урядової статистики з львівскої консисториї. Чей не треба казати, що такі curiosa не повинні находити ся і в новім шематизмі, котрий не призначений на „увеселеніє“ для людий.

Неприятелькою тютюну есть мабуть теперішна цариця Александра. Тепер видала она указ, котрим збороняє своїм двірским і палатним дамам курити публично циґарета і циґара. Сей указ викликав в двірских сферах велике зчудоване, бо двірскі дами курять дуже богато і сильні цигара.

На колесї. В одній з віденьских фабрик ниток вхопило колесо трансмісийне одного робітника і обкрутило ним може 120 разів, заким машину застановлено. Робітник мав на стілько притомности, що якось приляг до колеса плечима і так чекав терпеливо, доки не застановлять машини, хоч тїло его в кількох місцях терло ся і розривало ся. Робітника дуже покалїчило, але анї одна рана не есть небезпечна.

Мілїон передплатників. Анґлійский тижневник Lloyd's News перший дневник на сьвітї, друкує від кінця лютого с. р. більше як один мілїон примірників своєї часописи. Число з 18-го лютого с. р. розійшло ся в 1,004.306 примірників. До того величезного числа передплатників дійшов він не польованем на сензациєю і не безплатними преміями, а постійною дбалостю, подавати своїм читателям інформациї на всїх полях.

Дрібні вісти. Артист руского театру Стечиньский підчас проби в Золочеві дістав атаку апоплектичного дня 28-го с. м. Тепер лежить тяжко хорий. — Наш станїславівский дописуватель довідує ся, що коли з Поділя вибирають ся ще й тепер цїлі родини до Бразилїї (очивидно з невіжества), то в Скільщинї селяни, що читають часописи, дивують ся, чому люди виходять з краю. Сьвященики і учителї повинні селян навчати. — Бувший президент міста Кракова др. Шляхтовский стратив на біржи цїлий свій маєток в сумі 300.000 зр. і підрізав собі бритвою горло; в наслїдок того помер. — Львівский маґістрат видав обіжник до всїх властителїв кавярень і шинків, заповідаючи, що властитель, котрий дає у себе грати в біляр ученикам середних шкіл, тим самим тратить право утримуваня біляру. — Професор віденьского унїверситету Шпет (Späth) умираючи установив унїверсальним спадкоємцем свого майна (400.000 зр.) віденьске товариство для несеня помочи хорим студентам; по виплаченю леґатів остане ся для того товариства 250.000 зр. — Михайло Якобзон, особа свого часу голосна з достарченя небіщикови Стамбулову документів, котрі демаскували інтриґи і пропаґанду Росиї в Болгариї, умер в шпитали в Будапештї; не чувши ся безпечним в Білградї, утїк до Будапешту а звідти хотїв виїхати до Лондона, однак не маючи гроший і запавши на здоровлю, пішов до шпиталю і там умер.

Наука, штука і лїтература.

Бразилїйский гаразд. *Оповів для. сїльского люду др. Андрій Чайковский.* Коштом і заходом товариства „Просьвіти“. 1896. Сторін 108.

Поляки мають оповіданя про Бразилїю, писані наочними сьвідками бразилїйского гаразду, і видані тому два чи три роки. Тепер ми, дякуючи А. Чайковскому, хоч троха запізно, дістали також оповідане, що має відстрашити селян від еміґрациї до Бразилїї. Запізно тому, бо — о скілько можна знати з вістий по часописях — селяни наші хоч би бажали, то вже не можуть тепер дістати ся до Бразилїї; їх не пускають. Але що горячка еміґрацийна далеко ще не минула, то оповідане Чайковского свою цїль може осягнути. Менї видить ся, що такі оповіданя то дуже добрий спосіб, відстрашувати селян від безголової еміґрациї, хоч і о тім можна сумнївати ся на підставі дуже часто заміченого факту, про який і автор згадує на стор. 37 словами: „Сьвященик пригадав собі, кілько то разів той або сей (селянин) приходив до него за порадою в бідї; діставши раду як найлїпшу, дякував, благословив, обцїлував руки й колїна; але зараз же пішов просто до Аврамка, порадитись ще й его, і послухав — Аврамка! Хоч вийшов при тім як найгірше, все-ж таки зробив так само і другий раз і десятий, і він і другий і кождий! Така вже нещасна вдача нашого християнина“. Вдача не вдача, як думає автор, тут винна, а радше винен той сумний факт, що наше духовеньство і учительство за кількадесять лїт „працї“ не здобуло собі довіря у народу. Коли селяни Аврамкам вірять, то видко, що они склонні вірити навіть своїм ворогам, лише не своїй інтелїґенциї. Се факт! А чому оно так, над тим варто би троха глубше застановити ся. Мабуть інтелїґенция наша тут не без вини... Обдертий волоцюга-аґент находить у селян більше віри, як свій сьвященик.

Автор розповідає дуже сумну історию Петра Рубахи, котрий не так із злиднїв, як радше в надїї на більший маєток дав ся аґентови намовити поїхати до Бразилїї, стратив там жінку, дїти і маєток, в гіркім розчарованю убив в Бразилїї кількох людий, відтак вернувши у своїм селї убив проклятого аґента, а сам пішов в Одесу служити на российскім кораблі, де вже мав приречене місце. Оповідане починає ся любим образком, а чим далї принимає вид страшної драми, котра нагадує нам в неоднім „Хату дядька Томи“, з тою лише ріжницею, що Чайковский писав своє оповідане очивидно лише на підставі вичитаних неповних описів вандрівки до Бразилїї і тамошного „гаразду“, що дає ся досить відчувати при читаню оповіданя.

Судити се оповідане треба передовсїм із становиска селян, для котрих оно призначене. Яке оно вражінє може на них зробити, можна менї лише відгадувати. Так менї здає ся, що вражінє зробить сильне; неодна мати, слухаючи его, сплаче ся за бідною жінкою Рубахи, а неиднн селянин буде осторожнїйший з аґентами. Коли автор сю цїль осягне, в що віримо, то можна ему побажати успіху.

„Бразилїйский гаразд“ се вже по „Образї гонору“ друге оповідане Чайковского для народу. Хоч „Образ гонору“ треба цїнити висше, нїж „Бразилїйский гаразд“, через те, що у першім богато дїйстної обсервациї автора, але проте признати треба, що і друге оповідане виріжняє ся дуже зпоміж наших пересїчних „просьвітних“ оповідань своєю формою та переведенем фабули і тенденциї. Декотрі образки, як прощанє еміґрантів з рідним селом, похорони дїтий і жінки Петра, роблять дуже сильне вражінє.

О. М.

Число 6. Зорі містить гарний образ Андрія Ґролля, що представляє Пр. Діву на утечі; портрет знаного маляря Івана Іжакевича і кладовище в Мельничу коло Журавна; а в части лїтературній продовжене давнїйше початих річий і нові поезиї В. Грінченка, В. Щурата та богато оповісток.

* **Правда** завзиває в статї „Шевченкові роковини“, поміщеній в ч. 8. с. р., всїх щирих патріотів, щоби поклали собі метою і докладали всїх заходів, зібрати і забезпечити науковий фонд товариству ім. Шевченка, а крім того біблїотеку, музей і ґалєрию образів, сю необхідну основу будучої академії наук.

* *Василь Щурат*: **Слово Данила Заточника**, памятка старо-рускої лїтератури з кінця середних віків. Історично-лїтературна розвідка з додатком тексту „Слова“ з копії Толстовскої. Вийшла відбиткою з 11. тому „Записок“. Сторін 28.

Рух поїздів зелїзничих

важний з днем 1-го мая 1895 після середно-евро-ейского годинника.

Приходять	Поїзди поспішні			особові			мішані	
до Чернівцїв								
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	12^{24}	.	.	$6^{\underline{39}}$	$10^{\underline{34}}$	6^{30}		
З Букарешту, Яс, Сучави, Глїбоки	2^{49}	.	.	$9^{\underline{20}}$	$9^{\underline{31}}$	5^{00}		
З Новоселицї, Садаґури	.	.	.	.	.	.	$11^{\underline{45}}$	$9^{\underline{35}}$
до Львова								
З Відня, Кракова	1^{22}	$5^{\underline{10}}$	$8^{\underline{40}}$	$7^{\underline{00}}$	$9^{\underline{06}}$	9^{00}		
З Букарешту, Сучави, Чернівцїв, Станїславова	$9^{\underline{50}}$	.	.	1^{32}	7^{37}	$6^{\underline{17}}$		
З Підволочиск	2^{25}	$10^{\underline{00}}$	.	8^{25}	5^{00}	.		
З „ на Підзамче	2^{13}	$9^{\underline{44}}$	.	8^{12}	4^{33}	.		
Зі Стрия	.	.	.	$12^{\underline{05}}$	8^{10}	1^{42}		
З Белзця	.	.	.	8^{00}	4^{40}	.		
Зі Сколього і Стрия	.	.	.	$9^{\underline{16}}$	.	.		
З Відня, Кракова (т. зв. блискавичний потяг)	.	.	.	.	.	.		

Відходять	Поїзди поспішні			особові			мішані	
з Чернівцїв								
До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	3^{04}	.	.	9^{48}	$9^{\underline{47}}$	$5^{\underline{13}}$		
До Глїбоки, Сучави, Яс, Букарешту	12^{44}	.	.	$6^{\underline{54}}$	$10^{\underline{44}}$	6^{30}		
До Садаґури, Новоселицї	.	.	.	.	.	.	8^{30}	6^{25}
зі Львова								
До Кракова і Відня	8^{40}	2^{50}	$11^{\underline{00}}$	$4^{\underline{55}}$	10^{25}	$6^{\underline{45}}$		
„ Підволочиск	.	1^{56}	$5^{\underline{46}}$	.	9^{50}	$10^{\underline{20}}$		
„ „ з Підзамча	.	2^{10}	6^{00}	.	10^{14}	$10^{\underline{44}}$		
„ Чернівцїв, Сучави, Яс, Букарешту	6^{15}	.	.	$10^{\underline{30}}$	2^{40}	10^{35}		
„ Стрия	.	.	.	$5^{\underline{25}}$	9^{33}	$7^{\underline{38}}$		
„ Белзця	.	.	.	9^{15}	$7^{\underline{10}}$			
„ Сколього і Стрия	.	.	.	.	.	30 :		
„ Кракова, Відня, (т. зв. блискавичний потяг)	8^{40}	.	.	.	.	.		

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівского о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на зелїзници є 12 год., то на львівскім годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецкім 12 год. 44 мінут.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.

За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.

